

Actie-toolkit

Juridische info

stap 1 2 3 4

Juridische informatie: In actie komen tegen illegale activiteiten

Wil je aan de slag met jouw idee, actie of project? Maar weet je niet goed hoe en waar je moet beginnen? Kijk dan in de actie-toolkit. Daar vind je handige tips, voorbeelden, handleidingen en direct bruikbare informatie om aan de slag te gaan. Van goed idee naar succesvol resultaat.

Ik wil een probleem aanpakken. Hoe begin ik?

Een goed begin is het halve werk. Kijk daarom eerst naar de volgende stappen. Daarin staan waardevolle tips die je helpen om succesvol te zijn. Bij elke stap hebben we documenten gemaakt met uitgebreide tips en tricks.

Dit zijn ze allemaal op een rij:

Stap 1 - Bereid je voor

Stap 2 - Maak een plan

Stap 3 - Bouw aan je actieve groep

Stap 4 - Kom in actie

Juridische informatie: In actie komen tegen illegale activiteiten

Wat kun je doen als je in je leefomgeving hinder of overlast ervaart, als je een overtreding constateert, als je schade lijdt of onevenredig benadeeld wordt door besluiten van de overheid? Hoe voorkom je illegale bomenkap? Hoe kom je in actie tegen illegale bouwactiviteiten? De antwoorden vind je in dit document. Niet alle stappen hoeven in elke situatie per se gevolgd te worden. Dat is sterk afhankelijk van hoe de situatie is en wat je zoekt of nodig hebt. Ga dus zelf na op je stappen zou kunnen overslaan.

Inhoud

- 1** Hinder, overlast, overtredingen en schade
 - 1.1 Hinder algemeen
 - 1.2 Hinder door een bedrijf
 - 1.3 Bijzonderheden bij geuroverlast
 - 1.4 Geluidhinder door luchtvaart
 - 1.5 Overtredingen algemeen
 - 1.6 Bestuursrechtelijke handhaving
 - 1.7 Handhaving via de burgerlijke rechter (schadevergoedingsprocedure)
 - 1.8 Klagen of aangifte doen bij de politie
- 2** In actie komen tegen bomenkap
 - 2.1 Bomen binnen de bebouwde kom
 - 2.2 Bomen buiten de bebouwde kom
 - 2.3 Zienswijze en bezwaar tegen bomenkap
- 3** In actie komen tegen illegale bouwactiviteiten
 - 3.1 Verzoek om handhaving
 - 3.2 Bezwaar maken
 - 3.3 Verzoek om voorlopige voorziening
 - 3.4 Vergunningvrij bouwen

1

Hinder, overlast, overtredingen en schade

Er zijn veel vormen van hinder en overlast. Dat is voor iedereen die eronder lijdt vervelend. En vaak kun je er ook wat aan doen. Maar niet alles wat jij als hinderlijk ervaart, is een overtreding van de wet. Om dat te beoordelen, geven we een aantal specifieke voorbeelden van hinder en overlast, zoals hinder van bedrijfsactiviteiten, geluidhinder door luchtvaart en geuroverlast.

Overtredingen

Vermoed je een overtreding van bijvoorbeeld de Flora- en faunawet, of denk je dat een bedrijf de voorschriften van een omgevingsvergunning niet naleeft? Dan kun je aan de overheid vragen hiernaar onderzoek te doen en eventueel handhavend op te treden. Je dient dan een 'verzoek tot handhaving' in.

Waar dien je een 'verzoek tot handhaving' in?

- Voor de meeste overtredingen, zoals bijvoorbeeld het niet naleven van de voorschriften van een omgevingsvergunning, kun je schriftelijk terecht bij burgemeester en wethouders van je gemeente. Als je wilt bellen, vraag dan naar de afdeling handhaving van de gemeente. Misschien word je doorverwezen naar de regionale Omgevingsdienst.
- Bij overtreding van de Wet natuurbescherming kun je contact opnemen met de provincie waar de overtreding plaatsvindt of met de [Rijksdienst voor Ondernemend Nederland \(RVO\)](#).
- Als directe actie noodzakelijk is om grotere schade te voorkomen, bijvoorbeeld als je een illegale lozing van gevaarlijke stoffen aantreft, **neem dan contact op met de politie**.

Schade

Als je woning minder waard wordt door een wijziging in het bestemmingsplan, kun je om planschadevergoeding vragen. Dat speelt bijvoorbeeld als er een nieuwe weg langs je huis wordt gepland of als er een bedrijventerrein wordt aangelegd naast je wijk. Zie voor meer informatie de [website van de rijksoverheid](#).

Ontstaat er schade als gevolg van andere overheidsbesluiten, dan heb je mogelijk recht op compensatie, als er sprake is van onevenredig nadeel (artikel 3:4, tweede lid Algemene wet bestuursrecht). Stel bijvoorbeeld dat jouw straat een paar maanden opgebroken is, waardoor je als ondernemer verlies lijdt, dan kun je vragen om schadevergoeding.

Als je schadevergoeding wilt of als er maatregelen getroffen moeten worden om de schade te beperken, kun je dat mogelijk ook via het civiele (burgerlijk) recht bereiken. Zo gaat Boek 6, titel 3 van het Burgerlijk Wetboek over onrechtmatige daad. Deze website bevat daar verder slechts zeer beperkt informatie over, maar via [Het Juridisch Loket](#) kun je verder zoeken.

1.1 Hinder algemeen

Geluidsoverlast, verminderde privacy, overhangende takken, stank, blaffende honden, verminderde lichtinval of uitgebreide bouwplannen. Er zijn vele soorten van hinder en overlast waarmee je te maken kunt krijgen. In sommige gevallen is de hinder die je ondervindt zodanig ernstig dat gesproken kan worden van onrechtmatige hinder. Wat kun je het beste doen om de hinder of overlast te stoppen?

Overleg met degene die overlast veroorzaakt

Als je overlast ondervindt door een activiteit van iemand anders in jouw omgeving, bijvoorbeeld rookoverlast door het stoken van vuur, ga dan eens praten met degene die overlast veroorzaakt. Blijf rustig en redelijk. Leg uit welke overlast je ondervindt en vraag vriendelijk om rekening met jou te houden. Maak realistische afspraken over stoken op tijdstippen of in omstandigheden die voor jou niet bezwaarlijk zijn.

Een goede buur is beter dan een verre vriend. Zeker bij burens is het belangrijk om een conflict of meningsverschil niet te laten escaleren. Probeer liever in goed overleg tot een oplossing te komen dan de gemeente in te schakelen of juridische procedures te starten. Dat kan veel tijd, geld en ergernis schelen.

Een klacht indienen bij de gemeente

Als je er met praten niet uitkomt, en je blijft overlast ondervinden van bijvoorbeeld rook, stank of lawaai van een particulier of bedrijf, dan kunt je een klacht indienen bij de gemeente.

Je kunt telefonisch, per brief of e-mail een klacht indienen bij de gemeente.

Geef duidelijk aan:

- wat de oorzaak is van de overlast
- wat voor overlast je ondervindt
- op welke dag en welk tijdstip dit zich voordoet.

Vraag de gemeente om na te gaan of er sprake is van een overtreding en zo ja, om daartegen op te treden. Ook kun je de gemeente vragen om je op de hoogte te houden van het resultaat van de controle en het optreden van de gemeente.

Om later bewijs te hebben van je klachten bij de gemeente raden wij je aan om per brief of e-mail te klagen. Houd zelf een kopie. En vergeet niet om een ontvangstbevestiging te vragen, als je die niet automatisch krijgt.

Als je vindt dat er snel moet worden opgetreden tegen de overlast, kun je natuurlijk ook bellen met de gemeente, of – buiten kantoortijden – de politie (0900-8844) of de regionale omgevingsdienst. Noteer dan voor je administratie zelf wat er is besproken en met wie je hebt gesproken.

Een klacht indienen bij de politie

Als je de gemeente niet kunt bereiken, of als er haast bij is, kun je de politie bellen (0900-8844) als de overlast wordt veroorzaakt door particulieren of bedrijven. Geef duidelijk aan wat de oorzaak is van de overlast, wat voor overlast je ondervindt en op welke dag en welk tijdstip dit zich voordoet. Als het om een bedrijf gaat, vraag dan aan de politie om een proces-verbaal op te maken, of in elk geval een aantekening te maken van uw klacht, en om dat te delen met de regionale omgevingsdienst en gemeente.

1.2 Hinder door een bedrijf

Het milieu is gebaat bij goede regels en besluiten. Deze regels moeten ook worden nageleefd. Als je overlast hebt van een bedrijf of het vermoeden hebt dat er ergens iets gebeurt dat in strijd is met natuur- en milieuregels, kun je verschillende stappen zetten.

Overleg met de directeur

Als een vriendelijk verzoek om de overlast te beperken geen resultaat heeft, maak dan een afspraak met de directeur of een milieu- of omgevingsmanager van het bedrijf. Geef aan wat jouw klachten zijn en probeer samen tot een oplossing te komen. Het bedrijf heeft er belang bij om een goede verhouding met de omwonenden te hebben. Check zo nodig van tevoren bij de gemeente of omgevingsdienst aan welke milieuvoorschriften het bedrijf zich moet houden en gebruik deze bij het gesprek.

Je kunt ook informatie over het gedrag van een bedrijf navragen bij andere omwonenden of de klachttelefoon van de gemeente of provincie. Sommige bedrijven publiceren jaarlijks een milieuverslag waarin ook informatie is opgenomen over klachten. Je kunt ook de gemeente vragen om als bemiddelaar bij zo'n gesprek aanwezig te zijn.

Meld je klacht

Als overleg met het bedrijf niet tot resultaten leidt, is het belangrijk om overlast te melden bij de overheid, die toezicht houdt op de naleving van de milieuregels. Dit is meestal de gemeente of de **regionale omgevingsdienst**. In het geval van een groter bedrijf kan dit de provincie of het rijk zijn.

Vraag of er al meer klachten zijn geweest. Klagen is sowieso nuttig, omdat de verantwoordelijke overheid anders niet weet dat er sprake is van hinder.

Verzoek om handhaving

De gemeente (of soms de provincie of het rijk) controleert het milieugedrag van bedrijven.

Als je vermoedt dat de regels worden overtreden, kun je de overheid vragen om:

- inzage in het bedrijfsdossier (handhavingss dossier) en de omgevingsvergunning voor milieu (voorheen milieuvergunning), zodat je weet welke voorschriften er gelden. Het Verdrag van Aarhus, dat ook in Nederland geldt, stelt dat de overheid de burger actief moet ondersteunen bij verzoeken om informatie.
- **handhavend op te treden**
- aanscherping van de milieuregels.

Een overheid is in principe verplicht om te handhaven bij een geconstateerde overtreding, maar moet dit wel verantwoorden. **In de Algemene wet bestuursrecht is een hoofdstuk opgenomen over de mogelijkheden die een overheid heeft, zoals:**

- de mogelijkheid van het houden van toezicht
- het toepassen van **bestuursdwang**
- het opleggen van een last onder dwangsom
- het opleggen van een **bestuurlijke boete**.

Ook het intrekken van een vergunning is mogelijk. Dit gebeurt in de praktijk alleen als andere middelen niet passend of toereikend zijn.

Als de overheid officieel gaat gedogen (overtreding door de vingers zien), door een gedoogbeschikking vast te stellen of gewoon niets te doen, kun je daartegen een bezwaarprocedure starten.

Alleen belanghebbenden (mensen of organisaties met een rechtstreeks belang bij de zaak) kunnen procedures voeren.

Andere wegen

Als je niets bereikt bij het bedrijf of de betrokken overheid, overweeg dan de pers in te schakelen. Het is dan wel belangrijk dat je een duidelijk en goed onderbouwd verhaal hebt.

Je kunt bij een groot bedrijf ook de **Rijksdienst voor Ondernemend Nederland** verzoeken om de situatie te beoordelen en zo nodig op te treden.

Een andere mogelijkheid is om de politie in te lichten (0900-8844).

1.3 Bijzonderheden bij geuroverlast

Bedrijven kunnen maatregelen nemen om geuroverlast te verminderen. Dit geldt ook voor stankoverlast door de landbouw.

De overheid heeft een specifiek geurbeleid ontwikkeld, waarin geur wordt uitgedrukt in geureenheden. Verder staan er regels over geurhinder in de omgevingsvergunning en in algemene milieuregels.

Geurmetingen

Emissie-eisen geven aan hoeveel geur er vlakbij een schoorsteen mag worden gemeten. Immissie-eisen zeggen iets over de geur die in de omgeving van het bedrijf mag worden waargenomen. Om aan te kun-

nen tonen dat een bedrijf meer stank veroorzaakt dan is toegestaan, moet er worden gemeten.

Juist omdat voor stank moeilijk objectieve normen zijn vast te stellen, zullen klachten een belangrijke rol spelen bij een mogelijke aanscherping van een omgevingsvergunning.

Je kunt een [wetenschapswinkel](#) vragen om een onderzoek uit te voeren. Hierdoor krijg je beter zicht op de soort stankhinder. Wetenschapswinkels verrichten gratis onderzoek voor bewoners en groepen.

Lees meer over normen voor stank bij bedrijven op de site van [Infomil](#).

1.4 Geluidhinder door luchtvaart

Veel mensen vragen zich af of klagen over geluidhinder door luchtvaart eigenlijk wel zin heeft. Dat hangt van het soort klacht af. En soms kun je door te klagen ook de publieke opinie of de politiek beïnvloeden. En soms lukt het gewoon op. Klagen over geluidsoverlast door Schiphol kan bij het [BAS](#).

Het soort klacht

Soms kan de luchthavenleiding iets aan je klacht doen. Bijvoorbeeld bij een bepaalde overtreding door een piloot. Zo heeft klagen over nachtvluchten meer zin dan klagen over vluchten overdag. Dat wil niet zeggen dat je niet moet klagen, maar de piloot is sneller op zijn onverantwoorde vlieggedrag te wijzen bij nachtvluchten. Met sommige klachten zal men ook niets doen. Vaak is dat omdat de overtreding moeilijk te bewijzen valt.

De publieke opinie

Als er geen of weinig klachten zijn, wordt dat vaak door de luchtvaartsector geïnterpreteerd alsof er geen overlast is. Ook wordt dit gebruikt tegen de mensen die wel klachten hebben. "Jij bent de enige die klaagt." Dus is zeker van belang om te laten weten dat je echt last hebt van herrie.

Als je klaagt, zorg er dan voor dat je klacht niet weggemoffeld wordt. Vraag bijvoorbeeld naar het nummer waaronder je klacht geregistreerd wordt en wanneer en van wie je een reactie mag verwachten.

Ga ook na of er meer mensen in je omgeving zijn die overlast ondervinden.

Politieke beïnvloeding

Bij veel voorkomende (structurele) klachten zal vaak de weg van politieke beïnvloeding gevolgd moeten worden. Dit is een lange weg, maar vaak wel de enige om de regels te veranderen of om naleving van de regels af te dwingen. Als je dit wilt, dan is klagen van belang. De overheid zal nu eenmaal eerder geneigd zijn maatregelen te nemen wanneer ze voortdurend klachten krijgt.

Bel bij voorkeur meerdere instanties, zoals jouw gemeente, de provinciale klachtentelefoon en het klachtenmeldpunt van het vliegveld. Dat laatste kan leiden tot een bespreking van je klacht in de milieuc commissie van het vliegveld.

Ook kan je klacht leiden tot overleg tussen de gemeente en het [Directoraat-Generaal Luchtvaart](#) (voorheen de Rijksluchtvaartdienst) of met militaire commandanten. Daardoor wordt extreme overlast soms verminderd.

Het helpt ook om hierbij de lokale media in te lichten, zoals radio, tv, dagbladen en huis-aan-huisbladen. Publiciteit kan in deze gevallen vaak wonderen verrichten.

Daarnaast is Twitter een handig platform voor politieke beïnvloeding. Richt je tweets aan direct betrokkenen en push een bepaalde hashtag (#) voor meer aandacht.

1.5 Overtredingen algemeen

Het milieu en de natuur zijn gebaat bij de bescherming door wet- en regelgeving die van invloed is op (totstandkoming van) besluiten van overheidsorganen. Deze regels moeten natuurlijk ook worden nageleefd.

Als je weet, of een vermoeden hebt, dat er ergens iets gebeurt dat in strijd is met natuur- en milieu-regels, kun je verschillende stappen zetten.

Belangrijke aandachtspunten zijn:

- Probeer na te gaan wie verantwoordelijk is voor het toezicht op de activiteit of het gebied en meld de overtreding bij die instantie (liefst ook schriftelijk) met het verzoek er iets aan te doen ([verzoek om handhaving](#), zie 1.6). Als die instantie (bijvoorbeeld de gemeente, provincie of rijksoverheid) vervolgens weigert handhavend op te treden of niets van zich laat horen, kun je als belanghebbende een bezwaarprocedure starten. Een overheid is in principe verplicht om op te treden als daar om wordt verzocht, tenzij er sprake is van bijzondere omstandigheden. Zo'n besluit moet goed worden gemotiveerd.
- Bij aantasting of bedreiging van de veiligheid of het voortbestaan van beschermde planten en dieren kun je ook bellen met de provincie of de [Rijksdienst voor Ondernemend Nederland \(RVO\)](#) van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.
- In ernstige en spoedeisende gevallen, waarin het duidelijk is wie de overtreder is, kun je eventueel een kort geding ([handhaving via burgerlijke rechter](#), zie 1.7) aanspannen om de overtreding te laten stoppen. Jij, of jouw organisatie, moeten dan wel een direct, eigen belang hebben bij die beëindiging. Voor een dergelijke procedure heb je in ieder geval een advocaat nodig.
- Het komt voor dat een bestuursorgaan besluit de overtreding te gedogen (door de vingers te zien), door een gedoogbeschikking ([verzoek om handhaving](#), zie 1.6) vast te stellen. In dat geval kun je daartegen bezwaar instellen en beroep aantekenen.
- Lijd jij persoonlijk schade door het illegaal handelen van een bedrijf? Ga dan na of je het bedrijf via het burgerlijk recht daarvoor aansprakelijk kunt stellen. Daar heb je de hulp van een advocaat (b.v. www.milieurechtsbijstand.nl), je rechtsbijstandsverzekering, of het [Juridisch Loket](#) bij nodig.
- Licht, in geval van grote spoed, of als je het vermoeden hebt dat een bedrijf een strafrechtelijke overtreding begaat of een misdrijf pleegt, de [politie](#) in en vraag om een proces-verbaal op te maken ([aangifte doen bij de politie](#), zie 1.8).

1.6 Bestuursrechtelijke handhaving

Je kunt een klacht of een schriftelijk verzoek tot handhaving op grond van artikel 2.1 van de Wabo indienen bij de gemeente of de provincie. Het is aan te bevelen een aangetekende brief te schrijven. Hierin maak je duidelijk dat er sprake is van een of meer overtredingen van de vergunning of de wet. Noem de betreffende vergunningsvoorschriften of de wet en vermeld de gegevens waaruit blijkt dat het bedrijf hieraan niet voldoet.

Het bevoegd gezag moet zo snel mogelijk, maar uiterlijk acht weken (volgens art 4:13 Awb) na de datum waarop het verzoek is ontvangen, beslissen of het inderdaad iets aan de overtreding zal doen. Het kan zijn dat er binnen die termijn geen antwoord komt (fictieve weigering) of dat het bevoegd gezag jouw verzoek afwijst.

Is dit zo, dan kun je een bezwaarschrift indienen bij het bevoegd gezag. Tegen de beslissing op je bezwaarschrift kun je in beroep gaan bij de rechtbank en in hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Dit kost wel geld, het zogenaamde griffierecht. Bekijk voor meer informatie over bezwaar en beroep het [document met uitgebreide tips](#).

In de Algemene wet bestuursrecht is een hoofdstuk opgenomen over bestuursrechtelijke handhaving, zoals de mogelijkheid van het houden van toezicht, het toepassen van bestuursdwang en het opleggen van een last onder dwangsom of een bestuurlijke boete. Ook het intrekken van een vergunning is mogelijk.

Verder bevat de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) een hoofdstuk over regels die de kwaliteit van de handhaving moeten waarborgen. De voor handhaving verantwoordelijke bestuursorganen moeten bijvoorbeeld een handhavingprogramma opstellen, en rapporteren over de uitvoering van het handhavingbeleid.

Bestuurlijke boete

In sommige gevallen kan een bestuursorgaan een overtreder een boete opleggen, nadat ze een overtreding heeft geconstateerd. Dit lijkt op een strafrechtelijke boete, zoals de politie dat kan opleggen. Er gelden voor een bestuursrechtelijke boete bepaalde voorwaarden, die ook gelden in het strafrecht. De overtreder wordt daardoor beschermd tegen willekeur en andere beginselen van behoorlijk bestuur.

Gedogen

Soms besluit het bevoegd gezag een overtreding te gedogen. Dit betekent dat de overheid niet gaat handhaven, maar de overtreding – meestal tijdelijk en vaak onder bepaalde voorwaarden – door de vin-

gers ziet. Ook tegen zo'n gedoogbeschikking kun je zienswijzen en beroep aantekenen.

Helaas laat de overheid soms andere belangen voorstaan, bijvoorbeeld een goede relatie met het bedrijf of de werkgelegenheid in de gemeente. Handhaving van de omgevingsvergunning vindt de overheid dan op z'n zachtst gezegd lastig.

De procedures die je moet voeren om handhaving af te dwingen, duren vaak erg lang. Je kunt als er sprake is van een spoedgeval wel een zogenaamde voorlopige voorziening vragen aan de Rechtbank of de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Zelfs dat neemt enige tijd in beslag.

Andere middelen bij spoed

Bij urgente kwesties of problemen kun je naast de bestuursrechtelijke procedures vaak nog andere middelen gebruiken. Zoals:

- het inschakelen van pers
- de strafrechtelijke weg (zie par 1.8)
- de civielrechtelijke weg (via de burgerlijke rechter) (zie par. 1.7).

1.7 Handhaving via de burgerlijke rechter (schadevergoedingsprocedure)

Wanneer de milieuschade of de overlast ernstig is, onderzoek dan de mogelijkheid om een bedrijf voor de burgerlijke rechter te dagen. In zo'n civielrechtelijk proces maak je alleen kans als er overduidelijk overtredingen worden begaan die je kunt bewijzen en die aantoonbaar schade veroorzaken.

De burgerlijke rechter beoordeelt conflicten tussen burgers en rechtspersonen (zoals bedrijven) onderling.

Een kort geding is de meest bekende vorm van zo'n burgerlijk proces. Als het moet, kan de rechter al binnen een paar dagen uitspraak doen. Dat kan een groot voordeel zijn. Bovendien kan de rechter in extreme gevallen zelfs schade beperken of overlast verbieden als tijdelijke of meer permanente oplossing.

Nadelen kort geding

Er zitten wel enkele belangrijke nadelen aan een kort geding:

- Je kunt het niet zelfstandig voeren, zoals dat bij een procedure tegen een besluit van de overheid wel mogelijk is
- Je moet dus een advocaat inschakelen. Dat is ook wel nodig, want een burgerlijk proces is heel formeel en kent allerlei gedetailleerde regels
- Het kost veel geld, al snel enkele duizenden euro's.

Ook als je het geding hebt gewonnen, is de kous meestal nog niet af. Het bedrijf kan dan in hoger beroep gaan bij het Hof. Die procedure kost opnieuw geld. Er kan daarna zelfs nog een keer beroep worden ingesteld, cassatie bij de Hoge Raad. Als je een proces met meerdere mensen aanspant, kun je de kosten natuurlijk delen.

NB: Als er geen sprake is van spoed, is een kort geding niet geschikt. Je kunt dan naar de burgerlijke rechter voor een gewone civiele procedure. Daarbij heb je een advocaat nodig.

Vooraf bespreken met een advocaat

Voordat je een kort geding of andere procedure aanspant, is het goed je zaak eerst oriënterend met

een advocaat te bespreken. Liefst met één die goed thuis is in het milieu- of omgevingsrecht. Ook over de kosten moet je meteen goede afspraken maken. Voor een financiële tegemoetkoming in zaken van landelijk belang kun je een beroep doen op het Fonds Natuur en Milieu (van [Stichting Natuur en Milieu](#)). Dit verzoek moet je indienen voordat je aan een zaak begint.

1.8 Klagen of aangifte doen bij de politie

Ondervind je overlast die wordt veroorzaakt door particulieren of bedrijven en kun je de gemeente niet bereiken of is er haast bij? Bel dan de politie (0900-8844). Doe dit ook als je het vermoeden hebt dat er sprake is van een strafrechtelijke overtreding of een misdrijf, bijvoorbeeld in het geval van het illegaal lozen van chemisch afval.

Geef bij de politie duidelijk aan:

- wat de oorzaak is van de overlast
- welke overlast je ondervindt
- welke overtreding of welk misdrijf je vermoedt
- op welke dag en welk tijdstip dit zich voordoet.

Vraag de politie hiervan proces-verbaal op te maken en de klacht door te geven aan de gemeente en de regionale omgevingsdienst. Meld ook bij de gemeente dat je bij de politie aangifte hebt gedaan.

Naar de officier van justitie

Niet alle politieagenten zijn goed thuis in milieuzaken of bereid daar tijd aan te besteden. Loop je hier tegenaan, dan kan het handig zijn om rechtstreeks naar het [parket van de rechtbank](#) te stappen, naar de officier van justitie. Er zijn officieren van justitie die speciaal belast zijn met milieuzaken. Vaak word je overigens eerst te woord gestaan door een parketsecretaris.

Het bewandelen van de strafrechtelijke weg heeft voor- en nadelen.

Voordelen:

- Je hoeft zelf niets meer aan de kwestie te doen.
- Het kost je ook geen geld.
- De officier van justitie kan alvast tijdelijke maatregelen treffen als dat nodig is.
- Een strafrechtelijke vervolging maakt meestal veel indruk op het overtredende bedrijf en de leiding daarvan.

Nadelen:

- Je hoort vaak niets meer over het verloop van de zaak. Je moet zelf navragen hoe het ermee staat.
- Soms blijkt dan dat de officier van justitie heeft besloten de overtreding te seponeren en dus geen vervolging instelt. Dan kun je nog wel in actie komen, door een klacht in te dienen bij een hogere rechtbank, het Hof (artikel 12 Wetboek van Strafvordering). Het Hof kan de officier van justitie verplichten de overtreder toch te vervolgen of de zaak over te dragen aan een andere officier. Dit is een lastige procedure waarin een advocaat niet verplicht, maar wel zeer aan te raden is.
- Als de veroorzaker van het probleem strafrechtelijk wordt vervolgd kunnen de onderlinge verhoudingen sterk verslechteren, in het geval dat het gaat om een probleem dat in je directe omgeving speelt.

2

In actie komen tegen bomenkap

Een boom kappen mag niet zomaar. In veel gevallen is hiervoor een vergunning nodig. Afhankelijk van de procedure kun je hiertegen een zienswijze indienen of bezwaar maken.

In diverse wetten, regels en plannen is vermeld wat onder de definitie 'bomenkap' wordt verstaan. Kort samengevat betreft het niet alleen het daadwerkelijk omhakken van een boom, maar ook zeer fors snoeien van de kroon of de wortels.

Een vergunningaanvraag voor het kappen binnen de bebouwde kom (zoals gedefinieerd in de Wet natuurbescherming) gaat via de gemeente. Aanvragen voor buiten de bebouwde kom moeten bij de provincie worden gedaan.

2.1 Bomen binnen de bebouwde kom

Voor het kappen van een of meer bomen binnen de bebouwde kom is in veel gevallen een zogenaamde 'omgevingsvergunning voor het vellen van houtopstand' vereist. Dat is vaak geregeld in gemeentelijke kap- of bomenverordening. Vaak maakt deze deel uit van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) van de betreffende gemeente. Het verschilt van gemeente tot gemeente of de regels streng of juist soepel zijn.

Sommige gemeenten hebben een bomenlijst opgenomen in hun verordening. De bomen op die lijst zijn beschermd en het kappen ervan is vergunningplichtig. Andere bomen kunnen zonder vergunning worden gekapt. Er is dan geen mogelijkheid om daartegen bezwaar te maken.

Ook in een bestemmingsplan kunnen bepalingen over bomenkap zijn opgenomen, waarvoor een omgevingsvergunning geëist kan worden.

2.2 Bomen buiten de bebouwde kom

Het kappen van bomen buiten de bebouwde kom valt onder de [Wet natuurbescherming](#). Deze stelt dat de kap bij Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie gemeld dient te worden. Er is in veel gevallen een plicht tot herbeplanting. Er is geen mogelijkheid om bezwaar te maken tegen de voorgenomen kap. Wel kan je de provincie vragen om de eigenaar de herplantplicht te laten naleven, als dat niet op tijd gebeurt.

Afhankelijk van wat het bestemmingsplan/omgevingsplan voorschrijft, kan het zo zijn dat er naast deze meldingsplicht ook nog een omgevingsvergunning voor het vellen vereist is. Dat is een aparte procedure, waar je ook apart op kunt reageren. Als die vergunning niet is (of kan worden) verleend, kan je de gemeente verzoeken om op te treden als er zonder vergunning is of wordt gekapt.

2.3 Zienswijze en bezwaar tegen bomenkap

In de bekendmaking van een omgevingsvergunning staat vermeld of je een zienswijze of een bezwaarschrift kunt indienen en aan wie je zo'n stuk moet richten.

Ieder voornemen tot het indienen van een zienswijze of bezwaarschrift begint met het verzamelen van informatie. Je moet ervoor zorgen dat je alle relevante feiten op een rij krijgt. Misschien kun je zo nieuwe feiten aandragen of feiten van de gemeente weerleggen. Ook moet je nagaan welke belangen in het spel zijn.

Je zienswijze of bezwaarschrift moet je binnen zes weken na bekendmaking indienen en moet minimaal aan de wettelijke eisen voldoen.

De verplichte onderdelen zijn:

- jouw naam en adres
- datum van het schrijven van de zienswijze of het bezwaarschrift
- omschrijving van het besluit waartegen je bezwaar maakt of waartegen je een zienswijze indient
- jouw handtekening

Het is belangrijk dat je de juiste argumenten gebruikt in je zienswijze of bezwaarschrift. "Het is toch doodzonde van die boom" komt weliswaar recht uit het hart, maar kan nooit je enige argument zijn. De vergunningverlening draait immers om een goede juridische afweging. Je moet dus met juridisch steekhoudende argumenten komen. En het liefst argumenten die je haalt uit de kap- of bomenverordening (of het bestemmingsplan/omgevingsplan, als daar iets over bomenkap in staat).

Redenen om te pleiten voor het behoud van bomen zijn:

- de historische waarde
- de landschappelijke waarde
- de boom geeft de wijk een speciaal karakter
- het gaat om een zeldzame soort
- de natuurwaarde van de boom (bv als de boom belangrijk is voor interessante dieren zoals vleermuizen en vogels; verwijs dan naar de Wet natuurbescherming)
- de waarde van de boom (deze kan ook in geld worden uitgedrukt)

Afweging feiten en belangen

Zijn alle belangen afgewogen? Of heeft de gemeente het besluit niet of niet goed bekend gemaakt, is het onzorgvuldig voorbereid en is er sprake van een onevenredige belangenafweging? De afweging van alle feiten en belangen is de kern van je zienswijze of bezwaarschrift.

Je kunt ook economische bezwaren aanvoeren, bijvoorbeeld waardevermindering of verslechtering van je huis of tuin of buurt door een verslechterd woonklimaat.

Tegen het kappen van bomen die zonder vergunning kunnen worden gekapt, is het niet mogelijk bezwaar te maken.

Net als in elke procedure geldt ook hier dat indien je het niet eens bent met de beslissing op bezwaar of het definitieve besluit, je in beroep kunt gaan bij de rechtbank. Meer informatie vind je op de site van de [Bomenstichting](#).

[Voorbeeldbrieven](#) voor het indienen van een zienswijze of bezwaarschrift vind je hier.

3

In actie komen tegen illegale bouwactiviteiten

Wat kun je doen als je het vermoeden hebt dat er bouwactiviteiten plaatsvinden die in strijd zijn met de regels?

Informatie inwinnen

Het is verstandig om eerst een zo goed mogelijk beeld te vormen. Zoals wat is wel en niet toegestaan? **Informeer op het gemeentehuis naar de situatie, zoals:**

- Is er een **omgevingsvergunning** vereist en verleend voor het bouwen en het gebruiken van het gebouw?
- Zo ja, wordt er wel volgens de regels van de omgevingsvergunning gebouwd en gehandeld?
- Is er sprake van een **vergunningvrij bouwwerk**?
- Zo ja, wordt voldaan aan de overige regels die gelden voor vergunningvrije bouwwerken, zoals:
 - de regels van het bestemmingsplan (of omgevingsplan): past het gebouw en het gebruik daarvan wel binnen de bestemming? (Dit geldt alleen voor de gevallen uit art. 3 van Bijlage 2 van het Besluit omgevingsrecht.)
 - een meldingsplicht, namelijk in sommige gevallen van slopen, (art. 1.26 Bouwbesluit) en in sommige gevallen van in gebruik nemen (art. 1.18 Bouwbesluit).
 - de technische regels uit het Bouwbesluit 2012. Daar kun je niet vaak een beroep op doen, behalve als je daar een direct belang bij hebt als toekomstige bewoner of gebruiker. Het gaat bijvoorbeeld over het energieverbruik van het gebouw of over de eisen aan ventilatiesystemen.

- Vinden er op de bouwplaats nog andere activiteiten plaats waarvoor toestemming (in de vorm van een vergunning, ontheffing of melding) nodig is?
- Zijn die toestemmingen verleend? Bijvoorbeeld: het kappen van bomen, het aanleggen van een brug of weg, het wijzigen van een monument of het verstoren van beschermde soorten flora of fauna.
- Als het om een bedrijf gaat: handelt het bedrijf wel volgens de geldende milieuregels uit de omgevingsvergunning of uit het Activiteitenbesluit? In het **Activiteitenbesluit** staan milieuvoorschriften die gelden voor veel bedrijven. Voor sommige bedrijfstakken, zoals intensieve veehouderijen, gelden veel specifieke milieuwetten.

Op basis van de verzamelde informatie weet je of het een legale activiteit is en wat voor soort bouwplan of handeling het betreft.

3.1 Verzoek om handhaving

Als blijkt dat er gebouwd of gehandeld wordt zonder een vereiste omgevingsvergunning of melding, dan kun je de gemeente verzoeken om handhavend op te treden. Ook wanneer er wel een omgevingsvergunning is verleend, maar de regels worden niet in acht genomen, kun je bij de gemeente een verzoek om handhaving indienen.

Tegen een vergunningvrij bouwwerk kun je meestal weinig doen. Alleen wanneer de regels van het Bouwbesluit 2012 of het bestemmingsplan niet in acht worden genomen en jij of jouw organisatie daarbij een direct belang hebben, kun je de gemeente schriftelijk verzoeken daar handhavend tegen op te treden.

Ook als blijkt dat er nog andere activiteiten plaatsvinden waarvoor toestemming nodig is, maar deze niet is verleend of de regels die ervoor gelden worden overtreden, kun je bij de gemeente een verzoek

om handhaving indienen.

Hier tref je een [voorbeeldbrief van een verzoek om handhaving](#) aan.

3.2 Bezwaar maken

Als er voor de bouwactiviteit een omgevingsvergunning is verleend, maar je bent het er niet mee eens, dan heb je binnen de bezwaartermijn de mogelijkheid om bezwaar te maken. Ook tegen het besluit

van de gemeente op je verzoek om handhaving kun je bezwaar maken. Als de bezwaartermijn is verstreken dan is de vergunning of het besluit onherroepelijk en is er niets meer aan de situatie te doen.

3.3 Verzoek om voorlopige voorziening

Zodra een omgevingsvergunning voor een bouwwerk is verleend, kan men beginnen met de uitvoering van het bouwplan. Om te voorkomen dat wordt begonnen met bouwen, kun je een verzoek indienen bij de rechter om de werkzaamheden te schorsen. Dit heet een verzoek om een [voorlopige voorziening](#).

Je verzoek wordt behandeld tijdens een rechtszitting bij de Voorzieningenrechter van de rechtbank.

In de periode tot de uitspraak op je verzoek mag er niet gebouwd worden. Als de rechter de vergunning schorst, blijft dat zo tot een door de rechter te bepalen termijn. Dat valt dan vaak samen met de uitspraak op je bezwaar- of beroepschrift. Je kunt alleen een verzoek om voorlopige voorziening indienen als je al bezwaar of beroep hebt ingesteld.

Hier tref je een [voorbeeldbrief van een verzoek om een voorlopige voorziening](#).

3.4 Vergunningvrij bouwen

Voor sommige (ver)bouwactiviteiten is geen omgevingsvergunning nodig. De activiteiten die vergunningvrij zijn, zijn te vinden in [Bijlage 2 van het Besluit omgevingsrecht \(Bor\), art 2 en 3](#).

Ook al is een activiteit vergunningvrij, het bouwwerk moet te allen tijde voldoen aan de regels van het Bouwbesluit 2012 en de privaatrechtelijke regels van het [burenenrecht uit het Burgerlijk Wetboek, Boek 5 titel 4](#). Die regels gaan onder meer over overlast of aantasting van het bezit of het woongenot. De gevallen onder art. 3 van het Bor bijlage II moeten ook passen binnen de regels van het bestemmingsplan (of omgevingsplan).

Vergunningvrije bouwwerken hoeven niet te worden getoetst aan de welstandseisen, maar de gemeente kan wel optreden als het uiterlijk van het bouwwerk in ernstige mate in strijd is met de redelijke eisen van welstand.

Bij vergunningvrij bouwen kun je dus in principe, binnen de gestelde normen, je gang gaan, maar zodra je die normen overtreedt, kan het bevoegd gezag handhavend optreden.

Meer info over vergunningvrij bouwen is te vinden op de [site van omgevingsweb](#).

Actie-toolkit stap 1 2 3 4

Juridische informatie voor in actie komen tegen illegale activiteiten

Deze juridische informatie hoort bij stap 4
uit onze actie-toolkit om succesvol actie te voeren.

Je vindt alle stappen op

milieudefensie.nl/doe-mee/actie-toolkit

Milieudefensie
Friends of the Earth Netherlands
Postbus 19199, 1000 GD Amsterdam
service@milieudefensie.nl
www.milieudefensie.nl

© Milieudefensie, september 2019